دیدگاه

گفتاردرمانی در مذاکرات پذیرفتنی نیست

محسن پاک‌آیین

کارشناس ارشد روابط بین‌الملل

ویژگی مهم دور جدید مذاکرات وین سیاست‌های غیرقابل تغییر جمهوری اسلامی ایران است که مورد اجماع تمام ارکان نظام قرار دارد. بر مبنای این سیاست، حتما باید تحریم‌های ظالمانه علیه ایران لغو شود و ما بعد از اطمینان از راستی‌آزمایی‌ها، محدودیت‌هایی را که در چارچوب برجام در بخش هسته‌ای اعمال کردیم، مرتفع کنیم. در عین حال رویکرد تیم مذاکره‌کننده ایران نشان داده که دولت سیزدهم در عرصه سیاست خارجی نتیجه‌گرا است.

جمهوری اسلامی نمی‌پذیرد که مذاکرات طولانی شود. به عبارت دیگر معقد به نتیجه‌گرایی هستیم، نه گفتاردرمانی. به طور معمول اروپایی‌ها درپی آن بودند تا با طولانی کردن مذاکرات، رضایت ایران را جلب کنند. اما ما در این مقطع تنها به نتیجه‌ای که حقوق ملت را تامین کند، رضایت پیدا می‌دهیم.

نکته دیگر این‌که جمهوری اسلامی در شرایط فعلی مصمم است تا باتوجه به رویکرد صلح‌آمیزی که در ارتباط با استفاده صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای دارد، همکاری‌های خود با آژانس را در چارچوب مقررات و قوانین پذیرفته‌شده، همچنین در چارچوب مفاد برجام ادامه دهد و به‌رغم این‌که به دلیل بدعهدی اروپا و آمریکا، ایران می‌توانست رویکرد سختگیرانه‌تری را نسبت به آژانس داشته باشد، اما مقامات آژانس بین‌المللی انرژی اتمی امروز به این جمع بندی رسیدند که جمهوری اسلامی درپی آن است که حسن نیت خود را نسبت به همکاری با آژانس نشان دهد. درواقع این رویکرد مثبت ایران هم کاملا برای جامعه جهانی ثابت شده‌است.

از سویی دیگر طی چند ماه اخیر رژیم صهیونیستی که معمولا سعی داشت ایران را به ساخت بمب اتمی و استفاده غیرصلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای متهم کند، امروز در ضعیف‌ترین موقعیت خود قرار گرفته است. این رژیم هم در بعد داخلی در حوزه مدیریت بحران، با مشکلات جدی دست در گریبان است و هم به عنوان رژیمی آپارتاید از سوی کشوری مثل فرانسه معرفی شده است.

گذشته از این، مانور نظامی پیامبر اعظم ۱۷ در منطقه خلیج‌فارس، ترفندهای رژیم صهیونیستی را مبنی بر تمایل به حمله به ایران را خنثی کرد و اسرائیلی‌ها هم متوجه شدند که اگر بخواهد تهدیدات خود را نسبت به تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران عملی کند با پاسخ کوبنده نیروهای مسلح کشورمان مواجه خواهد شد.

نکته قابل تامل این‌که حربه متهم کردن ایران به ساخت بمب اتمی، هم در عرصه بین‌المللی کمرنگ شده و حتی کشورهای غربی و آمریکا هم براساس اطلاعات و گزارش‌هایی که بعضا منتشر می‌شود، به این نتیجه رسیدند که ایران درپی استفاده غیرصلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای نیست. در مقطع کنونی از صحبت‌ها و مواضع هر دو طرف مذاکره‌کننده مشخص می‌شود که برای آنها قابل پیش‌بینی است که مذاکرات سختی را پیش رو دارند، اما در عین حال امیدوارند که به نتیجه برسند.

البته گرچه موضوع ادامه مذاکرات و رسیدن به نتیجه‌ای مبنی بر لغو تحریم‌های ظالمانه، برای جمهوری اسلامی ایران از اهمیت برخوردار است، اما در سیاست‌های دولت سیزدهم بارها اعلام شده که اقتصاد کشور معطل مذاکرات نخواهد ماند و اگر هم مذاکرات پیش رو به نتیجه نرسد، اتفاق خاصی نخواهد افتاد.

ایران امروز هم در سطح بین‌المللی و هم در سطح منطقه‌ای از اقتدار کافی برخوردار است.

همچنین اوضاع اقتصادی ایران به مراتب بهتر از گذشته است و شرکای اقتصادی دوجانبه هم در سطح بین‌المللی و هم در سطح نهادهای منطقه‌ای با جمهوری اسلامی همکاری خواهند کرد. بنابراین حتی اگر مذاکرات با کارشکنی‌های آمریکا به نتیجه نرسید، ماکماکان سیاست‌های اقتصاد مقاومتی را دنبال خواهیم کرد. البته در آن مقطع، دیگر محدودیتی برای مسیر فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای و همچنین غنی‌سازی قائل نخواهیم بود.

مشکلات منطقه براساس گفت‌وگو میان کشورها حل‌وفصل شود

هشتمین دور کمیته مشترک مشورت‌های راهبردی جمهوری اسلامی ایران و سلطنت عمان در محل وزارت خارجه به ریاست علی باقری، معاون سیاسی وزارت خارجه کشورمان و شیخ خلیفه الحارثی، معاون امور دیپلماتیک وزارت خارجه عمان برگزار شد. در این دیدار باقری با تاکید بر ضرورت حل‌وفصل مسائل منطقه توسط کشورهای منطقه، ابراز امیدواری کرد: مشکلات موجود بر اساس گفت‌وگو میان کشورهای منطقه حل‌وفصل شود. الحارثی نیز در این دیدار با اشاره به نقش محوری ایران در تحولات منطقه گفت که کشورش همچون گذشته، علاقه‌مند به توسعه روابط دوجانبه و منطقه‌ای بوده و مسیرهای صلح‌آمیز را برای صلح و آرامش در منطقه ضروری می‌داند. دو طرف در این دیدار علاوه بر موضوعات دوجانبه مورد اهتمام، درخصوص موضوعات مختلف منطقه‌ای و بین‌المللی ازجمله گفت‌وگوهای وین، ضرورت حل‌وفصل سیاسی بحران در یمن و نیاز منطقه، گفت‌وگو و بحث و تبادل نظر کردند.

هتل کوبورگ میزبان مذاکرات وین خواهد بود

دور هشتم مذاکرات ایران و ۴+۱ از امروز در پایتخت اتریش از سر گرفته می‌شود

چشم‌انداز مذاکرات وین در ۱۰ پرده

امین صبحی

دبیر سیاسی

ایران هیچ عجله‌ای ندارد و مذاکرات را درست مثل بافتن یک فرش ایرانی با صبر و حوصله مدیریت می‌کند، یک گره در بالا و گره دوم از پایین، وقتی کار بافت یک فرش تمام می‌شود تازه مشخص می‌شود چقدر تک تک گره‌ها و سخت‌گیری‌های حین کار ضروری بوده تا یک طرح چشم‌نواز محصول کار باشد.

برنارد هورکید کارشناس فرانسوی مسائل ایران معتقد است در تازه‌ترین دور گفت‌وگوها ایران توانست طرف‌های مقابل را متقاعد کند که حل و فصل مسائل مربوط به تحریم‌ها در اولویت قرار گیرد چون این کار باعث خواهد شد تا راه برای حل و فصل مسائل فنی مربوط به برنامه هسته‌ای ایران، هموار شود. او همچنین می‌گوید ایران بر این نکته تاکید می‌کند که همواره مفاد توافق هسته‌ای را محترم شمرده و این آمریکاست که با خروج از توافق به آن آسیب رسانده و خود باید نیز آن را ترمیم کند.

امروز ششم دی دور هشتم مذاکرات برای رفع تحریم‌ها در شهر وین برگزار می‌شود؛ تهران به صراحت اعلام کرده، هیات ایرانی با جدیت در مذاکرات حضور می‌یابد ولی هرگز زیر بار زور نخواهد رفت

۱ حالا دور هشتم تا قبل از پایان سال ۲۰۲۱ میلادی دارد از سر گرفته می‌شود و قرار است طبق اعلام اتحادیه اروپا امروز دوشنبه ششم دی ماه دور هشتم مذاکرات رسما بین ایران و گروه ۴+۱ در شهر وین برگزار شود و علی باقری مذاکره‌کننده ارشد کشورمان با هیأت همراهش صبح امروز به وین رفته، مذاکرات پیش رو را این بار می‌توان مهمترین مذاکره طی سه دوره در مذاکرات انجام شده تاکنون دانست. چراکه دو دور مذاکرات قبلی بر تنظیم پیش‌نویس و چارچوب بندی بحث متمرکز بود و در نهایت توافق شد که یک پیش‌نویس سومی هم مد نظر قرار گیرد که تلفیقی از پیش‌نویس اول و مطالبات جدید جمهوری اسلامی ایران در قبال برجام باشد، بنابراین گفت‌وگوی دی ماه اولین دور مذاکرات در قالب پیش‌نویس سوم محسوب می‌شود و از این لحاظ اهمیت دارد.

۲ نکته دیگر این است که بازیگران اروپایی در جریان مذاکرات قبلی اختلافاتی بین خود داشتند، مثلا فرانسه و آلمان بیانگر یک موضع و انگلیس با موضع دیگری وارد شده بود، طوری که مواضع آنها با هم هماهنگ نبود، علاوه بر این اعضای اتحادیه اروپا معتقد بودند فرانسه و آلمان به جای این‌که به نیابت از اروپا مذاکره کنند به نیابت از اعضای خارج از میز یعنی آمریکا و رژیم صهیونیستی و برخی از کشورهای عربی منطقه مذاکره می‌کنند، این اختلاف هنوز هم باقی‌است.

۳ فرانسه تندتر و رادیکال‌تر از قبل در حال ایفای نقش است، مساله بعدی همین است. نقش مخرب فرانسه؛ دولت فرانسه این بار هم در آستانه دور جدید مذاکرات همچون مذاکرات دور قبل تلاش دارد به لحاظ سیاسی و تبلیغی علیه ایران شانتاژ کند و نقشه فرانسه در دور هشتم هم کماکان مخرب است.

۴ نکته بعدی درباره مذاکرات مربوط به مقامات آمریکایی است که با مطرح کردن موضوع ضرب‌الاجل یا این بحث که مذاکرات باید تا چند هفته دیگر تعیین تکلیف شود، عملا توپ را به زمین ایران انداخته و به عبارت بهتر درصدد القای یک توافق‌نامه ناقص یا توافق بد با ایران هستند و سعی دارند با استناد به عواملی مانند تعیین ضرب‌الاجل یا سایر عوامل فرامتنی بر متن مذاکرات و میز مذاکرات تاثیر بگذارند، این در حالی است که ایران اعلام کرده که تکنیک‌های رسانه‌ای و روانی امریکا که بر روح مذاکرات سایه انداخته تاثیری در مطالبات پشت میز مذاکره نخواهد داشت و قطعا در دور جدید نیز شاهد تشدید بازی تبلیغاتی و فرامتنی آمریکا خواهیم بود.

۵ بحث ایده «توافق موقت» هم موضوع دیگر طرح شده در این دور از مذاکرات است که اخیرا از سوی سالیوان، مشاور امنیت ملی آمریکا اعلام شد. او گفته بود ما در کنار بحث توافق و احیای برجام یک توافق موقت هم داریم که حالا باید روی آن بحث کنیم اما واقعیت این است که ایران تاکنون اجازه طرح این ادعا را به طرف مقابل نداده و دلیلش این است که ایران روی بحث احیای برجام متمرکز است.

۶ نکته بعدی این است که جمهوری اسلامی ایران در دور جدید مذاکرات همچنان بر بحث ارائه تضمین و راستی‌آزمایی تاکید دارد، درست است که این موضوع در ادوار گذشته هم مورد توجه بود اما واقعیت این که در این دور از مذاکرات مواضع مقامات و مسؤولان حوزه دیپلماسی و سیاست خارجی نشان می‌دهد آنها اقدام ویژه‌ای برای تضمین برجام و راستی‌آزمایی بازگشت آمریکا در دستور کار دارند.

۷ هماهنگی ایجابی چین و روسیه با تیم ایرانی در مذاکرات وین نکته مثبت دیگری است، چون حالا آنها متقاعد شدند که ایران از جدیت لازم برای حصول یک توافق خوب برخوردار است و اطمینان خاطر آنها دراین باره هم ناظر به ابتکار عمل ایران در ارائه متن پیش‌نویس است که نشان داد ایران با منطق معقولی به دنبال ایفای حقوق تضییع شده خود در برجام مدل ۲۰۱۵ است.

۸ اختلافات میان دو طرف مذاکره کننده و همکاری اخیر در بحث نصب دوربین‌ها در سایت کرج شاید تا حدودی حل شده باشد. دو روز قبل میخائیل اولیانوف مذاکره کننده ارشد روسیه در وین هم توافق درباره ضبط دوربین‌ها در کرج را یک پیشرفت واقعی دانسته و گفته بود این اتفاق کمک بسیار مهمی به مذاکرات هسته‌ای وین می‌کند و به این ترتیب روند آرام مذاکرات تضمین می‌شود.

۹ برگزاری رزمایش پیامبر اعظم ۱۷ در خلیج فارس حسابی معادلات وین را هم تغییر داد و صدای اسرائیل به عنوان اهرم فشار و تهدید بر مذاکرات را برید. این یعنی خنثی‌سازی عملیات روانی صهیونیست ها و تروئیکا. رئیس ستاد ارتش رژیم صهیونیستی که طی ماههای اخیر همراه با سایر مقامات این رژیم از وجود برنامه‌هایی برای توقف برنامه هسته‌ای ایران از راه‌های نظامی حرف زده بود حالا دیروز در چرخشی آشکار اعلام کرد که تل‌آویو به دنبال راه‌اندازی جنگ در منطقه نیست. بنابراین این عقب‌نشینی نشان می‌دهد، رزمایش خلیج فارس آرامش روانی را به میز وین در آستانه برگزاری دور جدید بازگردانده است.

۱۰ با این وضعیت، دور هشتم بسیار تعیین‌کننده است زیرا نقطه آشکارساز عزم و اراده آمریکا و اتحادیه اروپا برای احیای واقعی برجام خواهد بود و تاکنون هم چنین عزمی در طرف مقابل وجود نداشته و احیای واقعی برجام اساسا در دستور کار اروپا و آمریکا نبود، هرچند شواهد نشان می‌دهد این اراده همچنان وجود ندارد و اگر آنها در این خصوص حسن‌نیتی دارند باید آن را همین حالا به اثبات برسانند.

ابتکار عمل ایران مهمترین ویژگی دور جدید مذاکرات

ابوالفضل ظهره‌وند تحلیل‌گر مسائل سیاست خارجی در گفت‌وگو با خبرنگار جام‌جم با اشاره به شروع دور جدید مذاکرات برجامی بین ایران و طرف‌های مقابل در وین اتریش گفت: اهمیت این دور از گفت‌وگوها به‌واسطه ابتکار عمل جمهوری اسلامی ایران در ارائه پیش‌نویسی جامع است که مبتنی بر مذاکرات پیشین و چشم‌انداز گفت‌وگوهای پیش رو ارائه داده است. وی با بیان این‌که طرح ایران در مذاکرات مورد توجه انریکه مورا، نماینده اتحادیه اروپا و طرف‌های چینی و روسی هم قرار گرفته خاطرنشان کرد: الان توپ در زمین طرف‌های اروپایی است و آنها باید نشان دهند که آیا از اراده لازم برای رسیدن به توافق و احیای برجام برخوردارند یا خیر. همچنین آمریکایی‌ها هم باید اعلام کنند که آیا آمادگی لازم را برای بازگشت به برجام دارند و می‌توانند به تعهدات خود در خصوص این توافق برگردند. این کارشناس ارشد روابط بین‌الملل با تاکید بر این‌که تلاش‌های مذبوحانه رژیم صهیونیستی در حین مذاکرات تصریح کرد: اسرائیلی‌ها در این اثنا تلاش کردند در عرصه رسانه‌ای بر طبل جنگ بکوبند و فضای عملیات روانی علیه ایران را تشدید کنند. اما این تلاش‌ها در شرایط فعلی کاملا خنثی شده است. ظهره‌وند برگزاری رزمایش بزرگ پیامبر اعظم ۱۷ در آب‌های خلیج‌فارس را عامل موثری در خنثی‌سازی عملیات روانی صهیونیست‌ها دانست و گفت: این مانور نظامی کاملا معادلات بی‌پایه و تلاش‌های مذبوحانه اسرائیلی‌ها را برهم زد و در حال حاضر فضای آرامی در آستانه برگزاری دور جدید مذاکرات حاکم است. وی با اشاره به هماهنگی و همراهی مثبت طرف‌های چینی و روسی با تیم ایرانی در مذاکرات وین اظهار کرد: به هر حال این دو کشور با توجه به دو مقطع مذاکره‌ای که انجام شد متقاعد شدند طرف ایرانی از اراده لازم برای ادامه گفت‌وگوها برخوردار است. چون ابتکار عمل ایران در ارائه متن پیش‌نویس نشان داد جمهوری اسلامی با منطق روشن و بدور از هر گونه لفاظی‌های سیاسی در مذاکرات حاضر شده و خواهان به نتیجه رسیدن آن براساس اصول بین‌المللی است. پینشهادهای ارائه شده از سوی تیم مذاکره‌کننده ایرانی هم برگرفته از شش دور مذاکره قبلی است و هم ملاحظات دولت سیزدهم را هم در نظر گرفته است. این کارشناس سیاست خارجی با تاکید بر این‌که سه کشور اروپایی بخصوص فرانسه نقش منفی در این مذاکرات ایفا کرده‌اند، خاطرنشان کرد: این کشورها باید بدانند که دیگر بازی‌های سیاسی و ایفای نقش پلیس بد و پلیس خوب اثری ندارد چون دولت سیزدهم نشان داده نسبت به موضوع مذاکرات نگاهی کاملا جدی و عملیاتی دارد و هم این‌که تحت تاثیر فضاهای سیاسی قرار نمی‌گیرد و ترفند مذاکره برای مذاکره را به هیچ عنوان نمی‌پذیرد. ظهره‌وند ادامه داد: غربی‌ها باید معلوم کنند که آیا می‌خواهند با این بازی‌های سیاسی زمان بخرند و یا این‌که در مذاکرات جدی هستند. اگر واقعا آنها عزم جدی برای رسیدن به توافق دارند شرایط برای رسیدن یک توافق خوب آماده است. به گفته وی احتمال دارد در مذاکرات دور هشتم طرفین به یک توافق حداقلی برسند و با توجه به زمان‌بر بودن برخی موارد شاید نیاز باشد طرف‌های مذاکره کننده در دورهای بعد بر سر انجام آن به توافق برسند. این کارشناس روابط بین‌الملل با اشاره به فضاسازی‌های رسانه‌ای برخی کشورهای غربی و عربی و جریان‌های مخالف نظام و تلاش برای معرفی جمهوری اسلامی ایران به عنوان عامل اصلی به بن‌بست رسیدن مذاکرات گفت: معتقدم مانور نظامی اخیر سپاه که در مقطع مناسبی هم برگزار شد به بسیاری از این فضاسازی‌ها پایان داد. چون دربردارنده یک علامت جدی و معنادار بود. زمانی ممکن است رژیمی مثل اسرائیل برای قدرت نمایی پوشالی خود سروصداهایی رسانه‌ای راه بیندازد اما سپاه با این رزمایش نظامی نشان داد نیروهای مسلح ایران آماده مواجهه با هر عملیات تجاوزکارانه‌ای است. ضمن این‌که عملکرد میدانی پشتوانه لازم برای دستگاه دیپلماسی است.

رفتار تیم ایرانی حرفه‌ای و منطبق با منطق بود

علیرضا کوهکن، استاد گروه روابط بین‌الملل دانشگاه علامه‌طباطبایی در گفت‌وگو با جام‌جم درباره چشم‌انداز دور هشتم مذاکرات وین گفت: مهم‌ترین ویژگی این دور از گفت‌وگوها این است که روی میز مذاکره متنی وجود دارد که قرار است مبتنی بر آن طرفین برجام با هم گفت‌وگو کنند و هر کدام از طرفین می‌دانند که باید پیرامون چه موضوعی مذاکره کنند. وی با اشاره به مذاکرات پیشین وین خاطرنشان کرد: در دورهای گذشته گفت‌وگوها، طرفین بیشتر به مقدمات پرداختند اما در این دور از مذاکرات پیش‌نویسی تهیه شد که بخشی از مفاد در دور قبل آماده شده بود و بخشی دیگر آن هم شامل پیشنهادهای تیم مذاکره‌کننده ایرانی است. این کارشناس روابط بین‌الملل توافق طرفین برجام درباره بحث و گفت‌وگو درباره متنی آماده را قدمی بزرگ در مسیر مذاکره دانست و خاطرنشان کرد: در چنین شرایطی دو طرف حد و سقف موضوع را می‌دانند و در همان چارچوب به ادامه مذاکره خواهند پرداخت. به عبارت دیگر می‌توان گفت دور هشتم گفت‌وگوها را باید قدمی رو به جلو برای یک مذاکره واقعی دانست.

کوهکن با اشاره به موضعگیری متفاوتی که هر کدام از طرفین مذاکره در گفت‌وگوهای پیش‌رو دارند، تصریح کرد: از شواهد برمی‌آید که روسیه و چین در این دور از مذاکرات همراهی بیشتری با تیم مذاکره‌کننده ایرانی دارند. در عین حال انگلیس، آلمان و فرانسه هم رویکرد جداگانه‌ای را در پیش گرفتند و همچنان در پی آن هستند که در مسیر مذاکرات همراهی بیشتری با آمریکا نشان دهند. وی درباره موضع‌گیری اتحادیه اروپا نسبت به مذاکرات وین گفت: واقعیت این است که این اتحادیه پیرامون گفت وگوها موضع مستقلی ندارد. به هر صورت در بین مذاکره‌کنندگان، فرانسه و آلمان جزو قدرت‌های اصلی اتحادیه اروپایی هستند. در عین حال باید پذیرفت که در اتحادیه اروپا نگاه‌های متفاوتی هم وجود دارد اما از آنجا که آلمان و فرانسه به لحاظ اقتصادی و سیاسی جزو قدرت‌های اصلی اتحادیه هستند به همین دلیل در مذاکرات وین، نقش اتحادیه اروپا به‌عنوان کارگزار و تسهیل‌کننده در نظر گرفته شد تا تصمیم‌ساز. کوهکن درباره دلیل همراهی بیشتر چین و روسیه با ایران در این دور از مذاکرات تصریح کرد: این دو کشور به‌صورت سنتی مواضع مثبت‌تری دارند و واقعیت این است که پرونده هسته‌ای ایران چیزی غیر از یک پرونده سیاسی نیست؛ بنابراین روسیه و چین رویکرد خصمانه طرف غربی را نسبت به ایران ندارند اما ارائه یک پیش‌نویس منطقی از سوی ایران باعث شد روسیه و همچنین چین مواضع جانبدارانه‌تری را نسبت به تیم مذاکره‌کننده ایران اتخاذ کنند. در همین زمینه نماینده روسیه اعلام کرد که مخالف غربی‌ها نسبت به تیم مذاکره‌کننده و همچنین پیشنهادهای آنها از منطق برخوردار نیست. وی با بیان اینکه پیش‌نویس ارائه‌شده از سوی ایران هم منطقی و هم مستدل بود اظهار کرد: تیم مذاکره‌کننده جمهوری اسلامی در این دور از مذاکرات رفتاری حرفه‌ای و جدی در پیش گرفت و همچنین ابتکارعمل ایران هم در همراهی برخی از طرفین مذاکره بسیار موثر بود.